

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5504]-EXT-1

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2019

(For External)

ECONOMICS

(Micro Economic Analysis I & II)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Answers should be precise and to the point.

(iv) Draw diagrams wherever necessary.

1. Explain the basic Micro Economic problems of scarcity and choice.[20]

Or

Explain the cardinal and ordinal utility measurement approach.

2. Explain the marginal productivity theory of distribution. [20]

Or

Explain in detail monopolistic competition.

3. What is price elasticity ? Explain the types and importance.[20]

Or

Explain the Euler's product exhaustion theorem.

P.T.O.

4. Explain the producer's equilibrium with two inputs. [20]

Or

Explain the Law of Variable Proportions.

5. Write short notes on (any four) : [20]

- (a) Average and marginal cost.
- (b) Characteristics of indifference curve.
- (c) What is consumers surplus ?
- (d) What is price discrimination ?
- (e) Characteristics of monopoly.
- (f) Game theory.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.

(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. दूर्मिळता आणि निवडीच्या संदर्भात मुलभूत अंशलक्षी आर्थिक प्रश्न स्पष्ट करा. [20]

किंवा

उपयोगितेचा अंकदर्शी आणि क्रमवाचक मापन दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

2. विभाजनाचा सिमांत उत्पादकता सिद्धांत स्पष्ट करा. [20]

किंवा

मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा सविस्तर स्पष्ट करा.

3. किंमत लवचिकता म्हणजे काय? प्रकार आणि महत्व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

युलरचा उत्पादन संपुष्टता (Product Exhaustion) सिद्धांत स्पष्ट करा.

4. दोन घटकांच्या साहाय्याने उद्योजकाचा समतोल स्पष्ट करा. [20]

किंवा

बदलत्या प्रमाणाचा नियम स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

(अ) सरासरी आणि सिमांत खर्च.

(ब) समवृत्ती वक्राची वैशिष्ट्ये.

(क) उपभोक्त्याचे संतोषाधिक्य म्हणजे काय ?

(ड) किंमत भेद म्हणजे काय ?

(इ) मक्तेदारीचे वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5504]-EXT-10

M.A. (Part II) EXAMINATION, 2019

(For External)

ECONOMICS

EC-304 : Demography and Rural Development

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Answers should be precised and to the point.

1. Explain in detail the growth and distribution of World Population. [20]

Or

Explain the Hebert-Spencer's Biological theory of Population.

2. Define 'Fertility Rate'. Explain various factors affecting Fertility. [20]

Or

Explain the causes of Migration in India.

3. Explain the objectives and importance of rural development in India. [20]

P.T.O.

Or

Explain the role of Commercial banks and NABARD in Rural Development.

4. Critically examine the performance of MGNREGS in India. [20]

Or

Discuss the problems of human development in rural India.

5. Write short notes on (any *four*) : [20]

- (a) Nature and Scope of Demography
- (b) 73rd Constitutional Amendment
- (c) IRDP
- (d) Rural Poverty
- (e) Concept of Census.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) उत्तर नेमकी व मुद्देसुद असावी.

(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. जागतिक लोकसंख्येची वृद्धी व विभाजनाचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा. [20]

किंवा

हर्बर्ट-स्पेन्सरचा जैविक सिद्धांत स्पष्ट करा.

2. जननदर म्हणजे काय ? जननदरावर परिणाम करणारे विविध घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील स्थलांतराची कारणे स्पष्ट करा.

3. भारतातील ग्रामीण विकासाची उद्दिष्ट्ये व महत्व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

ग्रामीण विकासातील व्यापारी बँकांची आणि नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.

4. भारतातील मनरेगाच्या कामगिरीचे टिकात्मक परीक्षण करा. [20]

किंवा

ग्रामीण भारतातील मानवी विकासविषयक समस्यांची चर्चा करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

(अ) लोकसंख्या शास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती

(ब) 73वी घटना दुरुस्ती

(क) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम (IRDP)

(ड) ग्रामीण दारिद्र्य

(इ) जनगणना संकल्पना.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5504]-EXT-11

M.A. (Part II) EXAMINATION, 2019

(For External)

ECONOMICS

EC-305 : World Economy and Economics of Environment

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) Attempt *All* the questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Answers should be precised and to the point.

(iv) Draw diagrams at appropriate places.

1. Take a review of evolution of Global Economy. [20]

Or

State the objectives and role of organization for Economic Co-operation and development.

2. Explain the impact of Globalization on Soviet Union Economy. [20]

Or

Explain the possibilities and limitations of the Industry and Trade in Africa.

3. Explain the effects of Macro-economic Policy on Environment. [20]

P.T.O.

Or

Explain the effects of Environment on Human being.

4. Explain the role of Public, Private and Co-operative Sector in Environmental Protection. [20]

Or

Explain the effects of technological changes in Agriculture sector on environment.

5. Write short notes on (any four) : [20]
- (a) History of Global Economy
  - (b) BRICS
  - (c) Environment Education
  - (d) Social Forestry
  - (e) Natural Farming
  - (f) Role of Environmental Education.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) उत्तर नेमकी व मुद्देसुद असावी.
(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. जागतिक अर्थव्यवस्थेच्या उत्क्रांतीचा आढावा ह्या. [20]

किंवा

आर्थिक सहकार्य आणि विकास संघटनांचे (OECD) उद्दिष्टे व भूमिका सांगा.

2. जागतिकीकरणाचा रशियन अर्थव्यवस्थेवरील प्रभाव स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अफ्रिकेतील उद्योग आणि व्यापारविषयक शक्यता आणि मर्यादा विशद करा.

3. समग्रलक्षी आर्थिक धोरणाचे पर्यावरणावरील परिणाम स्पष्ट करा. [20]

किंवा

पर्यावरणाचे मानवावरील परिणाम स्पष्ट करा.

4. सार्वजनिक, खाजगी आणि सहकारी क्षेत्राची पर्यावरण संरक्षणातील भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

कृषि क्षेत्रातील तांत्रिक बदलाचे पर्यावरणावरील परिणाम स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- (अ) जागतिक अर्थव्यवस्थेचा इतिहास
- (ब) ब्रिक्स (BRICS)
- (क) पर्यावरण शिक्षण
- (ड) सामाजिक वनीकरण
- (इ) नैसर्गिक शेती
- (फ) पर्यावरणविषयक शिक्षणाची भूमिका.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
-------------	--

[5504]-EXT-12

M.A. (Part II) EXAMINATION, 2019

(For External)

ECONOMICS

EC-306 : Economics of Finance and Econometrics

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Use of non-programmable calculator is allowed.

1. Answer the following questions (any *one*) : [20]

(a) State the structure and functions of financial system.

(b) Explain the role of Ledgers and Speculators in future markets.

2. Answer the following questions (any *one*) : [20]

(a) State the difference between Depository institutions and non-depository institutions.

(b) Explain the role of interest rates, present and future value of income in financial markets.

P.T.O.

3. Answer the following questions (any one) : [20]

(a) Define the following terms :

(i) Standard error

(ii) R^2 and Adjusted R^2

(iii) Degrees of Freedom

(iv) Type I and Type II error.

(b) Explain the Rank and Order condition of Identification.

4. Answer the following questions (any one) : [20]

(a) What are dummy variables ? Explain intercept and slope dummy with the help of an example.

(b) From the following data, calculate the coefficient of rank correlation between x and y :

x	y
32	40
35	30
49	70
60	20
43	30
37	50
43	72
49	60
10	45
20	25

5. Answer the following questions (any one) : [20]
- (a) What is Option Market ? Give types of Options.
- (b) Explain the ordinary least squares method along with the basic assumptions.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) Non-programmable calculator वापरण्याची अनुमती आहे.

1. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [20]
- (अ) वित्तीय बाजाराची रचना आणि कार्ये सांगा.
- (ब) द्विधा व्यापारी आणि सट्टेबाज यांची-भावी (भविष्यकालीन) बाजारातील भूमिका स्पष्ट करा.
2. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [20]
- (अ) निधीधारक संस्था व अनिधीधारक संस्था यातील फरक सांगा.
- (ब) व्याजदर, उत्पन्नाचे भावी व वर्तमान मूल्य यांची भूमिका स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [20]
- (अ) खालील व्याख्या द्या :
- (i) Standard error
- (ii) R^2 and Adjusted R^2
- (iii) Degrees of Freedom
- (iv) Type I and Type II error.
- (ब) Explain the Rank and Order condition of Identification.

4. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [20]

(अ) What are dummy variables ? Explain intercept and slope dummy with the help of an example.

(ब) From the following data, calculate the coefficient of rank correlation between x and y :

x	y
32	40
35	30
49	70
60	20
43	30
37	50
43	72
49	60
10	45
20	25

5. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) : [20]

(अ) पर्यायी बाजार म्हणजे काय ? पर्यायी बाजाराचे प्रकार सांगा.

(ब) Explain the ordinary least squares method along with the basic assumptions.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5504]-EXT-2

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2019

(For External)

ECONOMICS

Public Economics—I and II

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Answer should be precised and to the point.

1. Explain the changing perspective of Government in Mixed Economy. [20]

Or

Explain in detail the Voluntary Exchange Model.

2. Explain the Wiesman—Peacock Theory of Public Expenditure. [20]

Or

Explain the Ability pay approach of Taxation.

3. What is meant by Public debt ? Explain the Repayment methods of Public debt. [20]

Or

Explain the economics classification of Budget.

P.T.O.

4. Explain the problem of Vertical and Horizontal Federal Finance in India. [20]

Or

Explain the growth and structure of Non-Tax Revenue in India.

5. Write short notes on (any four) : [20]
- (a) Public goods
  - (b) Shifting of Tax Burden
  - (c) Merits of Indirect tax
  - (d) Objectives of Fiscal Policy
  - (e) Recommendations of Kelkar Committee
  - (f) Zero based Budget.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) उत्तर नेमकी व मुद्देसुद असावी.

(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. मिश्र अर्थव्यवस्थेतील शासनाची बदलती भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

ऐच्छिक विनिमय प्रतिमाने सविस्तर स्पष्ट करा.

2. वार्डजमन-पिकॉक यांचा सार्वजनिक खर्चाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. [20]

किंवा

करारोपनाचा करदेय क्षमता दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

3. सार्वजनिक कर्ज म्हणजे काय ? सार्वजनिक कर्जाच्या परतफेडीच्या पद्धती स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अंदाजपत्रकाचे आर्थिक वर्गीकरण स्पष्ट करा.

4. भारतातील संघ वित्तामधील उर्ध्वगामी आणि समस्तरीय असमतोलाची समस्या स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील करेत्तर महसुलाची वाढ व रचना स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : [20]

- (अ) सार्वजनिक वस्तू
- (ब) करभार संक्रमन
- (क) अप्रत्यक्ष कराचे गुण
- (ड) राजकोषीय धोरणाची उद्दिष्टे
- (इ) केळकर समितीच्या शिफारशी
- (फ) शुन्याधारित अंदाजपत्रक.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[5504]-EXT-3

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2019

(For External)

ECONOMICS

(International Trade and International Finance)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) Attempt *all* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Answers of the questions should be precise and to the point.

(iv) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.

1. Critically examine the Ricardo's theory of comparative cost advantage. [20]

Or

Explain Krugman Theory of Economic Geography.

2. Discuss the arguments for and against free trade policy. [20]

Or

Discuss on 'Dunkel Proposal'.

P.T.O.

3. What is disequilibrium in the balance of payment ? Explain the causes of disequilibrium in Balance of Payment. [20]

Or

What is Exchange Rate ? Explain the merits and demerits of Flexible Exchange Rate.

4. Explain the role and importance of Foreign Capital in Trade and Investment. [20]

Or

Explain the objectives, functions and achievements of World Bank.

5. Write short notes on (any *four*) : [20]

- (1) Opportunity Cost
- (2) Gross Barter Terms of Trade
- (3) Features of Global Trade Growth
- (4) Meaning and Scope of Eurocurrency Market
- (5) Asian Development Bank
- (6) Non-Banking Financial Companies.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.

(iv) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

(v) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. रिकार्डो यांच्या तुलनात्मक खर्च सिद्धांताचे टीकात्मक परिक्षण करा. [20]

किंवा

क्रुगमन यांचा आर्थिक भुगोल सिद्धांत स्पष्ट करा.

2. खुल्या व्यापार धोरणाच्या बाजूचे आणि विरोधी युक्तीवादांची चर्चा करा. [20]

किंवा

डंकेल प्रश्नावावर चर्चा करा.

3. व्यवहारतीळ असमतोल म्हणजे काय ? व्यवहारतीलातीळ असमतोलाची कारणे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

विनिमय दर म्हणजे काय ? बदलत्या विनिमय दराचे गुणदोष सांगा.

4. विदेशी भांडवलाचे व्यापार आणि गुंतवणूकीतील भूमिका व महत्व विशद करा. [20]

किंवा

जागतिक बँकेची उद्दिष्ट्ये, कार्ये आणि कामगिरी स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टीपा द्या (कोणत्याही चार) :

[20]

- (1) संधी त्याग खर्च
- (2) स्थूल वस्तू व्यापारशर्ती
- (3) जागतिक व्यापार वृद्धीची वैशिष्ट्ये
- (4) युरो चलन बाजाराचा अर्थ व व्याप्ती
- (5) अशियाई विकास बँक
- (6) बँकेतर वित्तीय कंपन्या.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
---------------------	--

[5504]-EXT-4

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2019

(For External)

ECONOMICS

Mathematical Economics and Statistical Techniques

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

- N.B. :—**
- (i) Attempt *All* questions.
  - (ii) Figures to the right indicate full marks.
  - (iii) Answer should be precised and to the point.
  - (iv) Draw neat diagrams wherever necessary.
  - (v) Use of non-scientific calculator is allowed.

1. Solve any *one* of the following : [20]

(a) (i) Find :

$$\lim_{x \rightarrow 2} (x^4 + 3x).$$

(ii) Find :

$$\lim_{x \rightarrow 4} [(x + 8)(x - 5)].$$

- (b) (i) Obtain the equation of the straight line. If *y*-intercept is -2 and the slope is $+4$.
- (ii) Obtain the slope of the line joining the two points $(4, 8)$ and $(-2, -4)$.

P.T.O.

2. Solve any *one* of the following : [20]

(a) Derive the determinant of matrix :

$$A = \begin{bmatrix} 15 & 7 & 9 \\ 2 & 5 & 6 \\ 9 & 0 & 12 \end{bmatrix}.$$

(b) For each of the following total cost TC functions, find :

- (1) the average cost AC function,
- (2) the critical value at which AC is minimized and
- (3) the minimum average cost

$$TC = Q^3 - 5Q^2 + 60Q.$$

3. Solve any *one* of the following : [20]

(a) Compute correlation coefficient in the following series :

Waves (X)	Cost (Y)
100	98
101	99
103	99
102	97
100	95
99	92
97	95
98	94
96	90
95	91

- (b) The following table shows the monthly expenditure of 80 employees. Calculate the Arithmetic Mean, Standard Deviation :

Expenses	No. of Employees
78—82	02
73—77	06
68—72	07
63—67	12
58—62	18
53—57	13
48—52	9
43—47	7
38—42	4
33—37	2

4. Solve any *one* of the following : [20]

- (a) Assume that family incomes are normally distributed with $\mu = \$ 16000$ and $\sigma = \$ 2,000$. What is the probability that a family picked at random will have an income :

- (i) Between \$ 15,000 and \$ 18,000
(ii) Below \$ 15,000.

(b) Find and draw the ogives for the following data :

Class Interval	Frequency
25—30	3
30—35	4
35—40	4
40—45	5
45—50	15
50—55	7
55—60	3
60—65	4
65—70	2
70—75	1
75—80	1
80—85	1

5. Solve any *four* of the following : [20]

(a) Solve the simultaneous equation system :

$$20x + 6y = 5000$$

$$10x - 2y = 200.$$

(b) Find the equilibrium price and quantity if $Q_s = Q_d$:

$$Q_s = -45 + 8P$$

$$Q_d = 125 - 2P.$$

(c) If Rs. 2,000 is invested for 2 years at 7% interest compounded annually, what will be the final value of the investment ?

(d) Explain various types of sampling.

(e) What are the merits and demerits of median ?

(f) Explain Hypothesis Testing.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5504]-EXT-5

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2019

(For External)

ECONOMICS

Agricultural Economics and Industrial Economics

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Answer should be precised and to the point.

1. Explain the place of Agriculture in Indian Economy. [20]

Or

Explain the impact of mechanization on Agriculture Labour. [20]

2. Explain the structure of Agriculture Co-operative Credit in India. [20]

Or

State and explain the problems of Agriculture Marketing in India. [20]

3. Explain the Weber's theory of Industrial location. [20]

Or

Explain in detail the Industrial structure of India. [20]

P.T.O.

4. Explain the factors affecting on productivity and capacity utilization of industries. [20]

Or

Explain the role of Multi National Companies in India. [20]

5. Write short notes on (any four) : [20]

- (a) Organic Farming
- (b) Agriculture Subsidies
- (c) Food Securities
- (d) Industrial Finance
- (e) Regional Imbalance
- (f) Foreign Capital.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) उत्तर नेमकी व मुद्देसुद असावी.

(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. भारतीय अर्थव्यवस्थेतील कृषीचे स्थान विशद करा. [20]

किंवा

शेतमजुरांवरील यांत्रिकीकरणाचा प्रभाव स्पष्ट करा. [20]

2. भारतातील कृषी सहकारी वित्तपुरवठाची संरचना विशद करा. [20]
किंवा
भारतातील शेतमाल विपणन व्यवस्थेतील समस्या स्पष्ट करा. [20]
3. औद्योगिक स्थान निश्चितीचा वेबरचा सिद्धांता स्पष्ट करा. [20]
किंवा
भारतातील औद्योगिक संरचना सविस्तर विशद करा. [20]
4. औद्योगिक उत्पादकता व क्षमता यांच्या वापरावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [20]
किंवा
भारतातील बहुराष्ट्रीय कंपनीची (NMCs) भूमिका स्पष्ट करा [20]
5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]
(अ) सेंद्रिय शेती
(ब) कृषी अनुदाने
(क) अन्त सुरक्षा
(ड) औद्योगिक वित्त पुरवठा
(इ) प्रादेशिक समतोल
(फ) परकिय/विदेशी भांडवल.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5504]-EXT-6

M.A. (Part I) EXAMINATION, 2019

(For External)

ECONOMICS

Indian Economic Policy and Labour Economics

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Answer should be precised and to the point.

1. What are the causes and effects of migration ? [20]

Or

Explain the nature and types of unemployment in India and discuss the various programmes of the central government for eradication of employment.

2. Explain the nature of economic reforms in 1991 in detail. [20]

Or

Discuss the problems and policies related to agricultural marketing in India.

P.T.O.

3. What are the characteristics of Indian labour market ? [20]

Or

Explain the evolution of wage policy in India.

4. Discuss about the causes and remedies to the absenteeism of Industrial labour in India. [20]

Or

What are the social security measures available to industrial labour in India ?

5. Write short notes on (any four) : [20]

- (a) Problems associated with privatisation
- (b) Demographic features of Indian Economy
- (c) Problems of micro, small and medium enterprises
- (d) Problems of female workers in India
- (e) Contract Labour
- (f) Causes of Industrial Disputes.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) उत्तर नेमकी व मुद्देसुद असावी.

(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. स्थलांतराची कारणे आणि परिणाम कोणते ? [20]

किंवा

भारतातील बेरोजगारीचे स्वरूप आणि प्रकार स्पष्ट करा आणि बेरोजगारीच्या निर्मुलनासाठी केंद्र सरकारने सुरू केलेल्या विविध योजनांची चर्चा करा.

2. भारतातील 1991 मध्ये करण्यात आलेल्या आर्थिक सुधारणांचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील कृषी विपणनाशी संबंधीत प्रश्न आणि धोरणांची चर्चा करा.

3. भारतातील श्रम बाजाराची वैशिष्ट्ये कोणती ? [20]

किंवा

भारतातील वेतन धोरणाच्या उत्क्रांतीचे स्पष्टीकरण करा.

4. भारतातील औद्योगिक कामगारांच्या गैरहजेरीची कारणे आणि त्यावरील उपायांची चर्चा करा. [20]

किंवा

भारतातील औद्योगिक कामगारांना उपलब्ध असणारे सामाजिक सुरक्षा उपाय कोणते ?

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

- (अ) खाजगीकरणाशी संबंधीत प्रश्न
- (ब) भारतीय अर्थव्यवस्थेची लोकसांख्यिक वैशिष्ट्ये
- (क) सुक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांचे प्रश्न
- (ड) भारतातील महिला कामगारांचे प्रश्न
- (इ) कंत्राटी कागमार
- (फ) औद्योगिक कलहाची कारणे.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5504]-EXT-7

M.A. (Part-II) EXAMINATION, 2019

(For External)

ECONOMICS

(EC-301 : Macro Economics I & II)

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Answers should be precise and to the point.

(iv) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.

1. Explain the determination of equilibrium of Aggregate Demand and Supply-Keynesian Approach. [20]

Or

Evaluate the Fiscal and Monetary Policy.

2. Explain the Theory of Marginal Productivity of Capital. [20]

Or

What is Money ? Explain the measures of money supply.

3. Explain the Fisher's quantity theory of money approach. [20]

Or

Explain the Lucas critique—imperfect and asymmetric information.

P.T.O.

4. Explain the income shares and inflation with the help of Phillips curve. [20]

Or

Explain the loanable funds theory of interest rate.

5. Write short notes on (any four) : [20]
- (a) Gross National Product
  - (b) Price Index
  - (c) Importance of accelerator
  - (d) Structure of interest rate
  - (e) Demand pull inflation
  - (f) Macro Economics Policy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.
(iv) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
(v) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. केन्सचा एकूण मागणी व पुरवठा निश्चिततेचा समतोल दृष्टीकोन स्पष्ट करा. [20]

किंवा

राज्यवित्तीय आणि चलणविषयक धोरणाचे परीक्षण करा.

2. भांडवलाची सिमांत उत्पादकता सिद्धांत स्पष्ट करा. [20]

किंवा

पैसा म्हणजे काय? पैशाची मापणे स्पष्ट करा.

3. फिशरचा चलण संख्यामान सिद्धांत स्पष्ट करा. [20]
किंवा
अपूर्ण आणि अप्रमाणबद्ध माहिती संबंधी लुकाचे टिकात्मक स्पष्टीकरण.
4. फिलिप्स वक्राच्या सहाय्याने उत्पन्न हिस्सा आणि चलणवाढ स्पष्ट करा. [20]
किंवा
व्याजदराचा कर्जाऊ निधीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]
(अ) स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन
(ब) किंमत निर्देशांक
(क) त्वरक/प्रवेग महत्त्व
(ड) मागणी ताणनिर्मित भाववाढ
(इ) समग्रलक्षी आर्थिक धोरणे
(फ) व्याजदराची रचना.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5504]-EXT-8

M.A. (Part II) EXAMINATION, 2019

(For External)

ECONOMICS

EC-302 : Growth and Development—I & II

(2013 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Answer should be precised and to the point.

1. What is Less Developed Countries ? Explain the characteristics of Less Developed Countries. [20]

Or

Explain the alternative measures of development gap-HDI.

2. What is meant by inequality ? State the measures of inequality. [20]

Or

Explain the 'Big Push theory' of Rosenstin-Rodan.

3. Discuss the problems of Urbanization. [20]

Or

Explain the role of agriculture in economic development.

P.T.O.

4. What is Monetary Policy ? Explain the objectives of the Monetary Policy. [20]

Or

Explain the role of FDI in the economic development.

5. Write short notes on (any four) : [20]
- (a) Self Help Groups
  - (b) Debate on measures of Poverty in India
  - (c) Export Promotion Vs. Import Substitution
  - (d) National rural employment guarantee scheme
  - (e) Purchasing Power Parity.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) उत्तर नेमकी व मुद्देसुद असावी.

(iv) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. अल्पविकसीत देश म्हणजे काय ? अल्पविकसित देशांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

विकास अंतरासंबंधी पर्यायी उपाययोजना-मानवी विकास निर्देशांक स्पष्ट करा.

2. आर्थिक विषमता म्हणजे काय ? आर्थिक विषमता दूर करण्यासाठी उपाययोजना सांगा. [20]

किंवा

रोझेन्स्टीन रोडान यांचा “धक्का सिद्धांत” स्पष्ट करा.

3. शहरीकरणाच्या समस्यांवर चर्चा करा. [20]

किंवा

आर्थिक विकासातील शेतीची भूमिका स्पष्ट करा.

4. चलनविषयक धोरण म्हणजे काय ? चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

आर्थिक विकासात परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूकीची भूमिका स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : [20]

- (अ) स्वयं सहाय्यता गट
(ब) भारतातील दारिद्र्यांच्या मापकावरील चर्चा
(क) निर्यात प्रोत्साहन विरुद्ध आयात पर्यायीकरण
(ड) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना
(इ) क्रयशक्ती क्षमता.

Total No. of Questions—5]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5504]-EXT-9

**M.A. (Part II) EXAMINATION, 2019
(For External)
ECONOMICS**

**EC-303 : Modern Banking and Research Methodology
(2013 PATTERN)**

Time : Three Hours

Maximum Marks : 100

N.B. :— (i) Attempt *All* questions.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

(iii) Answers should be precised and to the point.

1. Explain the role of financial system in economic development. [20]

Or

Explain the role and functions of Modern Banking in India.

2. Explain the nature and role of foreign exchange market. [20]

Or

Explain the nature and significance of Non-Banking Institution in India.

3. Explain the objectives, importance and limitations of social science research. [20]

Or

Explain the formulation and role of Hypothesis in research.

4. Explain in detail stages of report writing. [20]

Or

What is Primary Data ? Explain the methods of collecting primary data.

P.T.O.

5. Write short notes on (any four) : [20]
- (a) Indian Capital Market
  - (b) Role of I.M.F.
  - (c) Power Point Presentation
  - (d) Mean, Median
  - (e) Global Information System
  - (f) Principles of Banking.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 100

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

1. आर्थिक विकासात वित्तीय प्रणालीची भूमिका स्पष्ट करा. [20]
किंवा
भारतातील आधुनिक बँकेची भूमिका व कार्य स्पष्ट करा.
2. आंतरराष्ट्रीय विनिमय बाजाराचे स्वरूप आणि भूमिका स्पष्ट करा. [20]
किंवा
भारतातील बिगर-बँकिंग वित्तीय संस्थांचे स्वरूप आणि महत्व स्पष्ट करा.
3. सामाजिक शास्त्र संशोधनाची उद्दिष्ट्ये, महत्व व मर्यादा स्पष्ट करा. [20]
किंवा
संशोधनातील गृहितकृत्याची मांडणी व भूमिका स्पष्ट करा.
4. अहवाल लेखनातील टप्पे सविस्तर स्पष्ट करा. [20]
किंवा
प्राथमिक तथ्य (माहिती) म्हणजे काय ? प्राथमिक तथ्य संकलनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

5. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[20]

- (अ) भारतीय भांडवल बाजार
- (ब) आय.एम.एफ. (आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी) भूमिका
- (क) पॉवर पॉईंट सादरीकरण
- (ड) मध्य, मध्यांक
- (इ) जागतिक माहिती पद्धती
- (फ) बँकेची मुळतत्वे.